

Elektrik Dağıtım Hizmetlerinin İşletme Hakkı Devri Çözüm Mü?

Mustafa KADIOĞLU

EMO Ankara Şubesi 16. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı
mustafa.kadioglu@emo.org.tr

AKP de kamu hizmetlerinin tasfiyesine devam ediyor...

12 Eylül ürünü iktidarların zaman aralıklarında numarası ve adı değişse de, yerine gelen hükümet bir öncekinin bıraktığı yerden tariflendirilmiş görevi devir olarak topluma, ülkeye ait ekonomik, sosyal ve kültürel alana ait ne varsa özelleştirmek, talan ettirmek üzere engellenemez şekilde sermaye aşkına harekete geçiyor. AKP'nin gerek 58, gerekse 59 numaralı hükümetleri bu anlayıştan farklı olmadıklarını hemen belli ettiler.

AKP hükümeti, Kürt sorunundan demokrasi sorununa, tarım sorunundan çevre sorununa, istihdam sorunundan asgari ücret sorununa ait ne kadar sorun varsa emekçi adına, halk adına bir şey yapmamış ve yapmamaya da devam ediyor.

Her şeyin çözümünü serbest piyasaya, rekabetçi ortama havale etme programının gereği olarak ta, enerji alanı sorunlarının da çözümünü IMF'nin ve D.B.'sının ezber uygulaması olan taşeronlaştırma, YİD, Yİ ile işletme hakkının devir edilmesi olan özelleştirme uygulamalarında görmektedir. Anılan uygulamalar elektrik enerjisi üretimini büyük oranda ithal kaynağa, doğalgaz'a bağımlı hâle getirmiş, temin ve alım garantili sözleşmelerle elektrik üretiminin %50'nin üzerinde özel sektörün kontrolünde olması ile taşeronlaştırma uygulamaları birçok sorunla beraber üretimden dağıtıma kadar, teknik olarak %10'larda olması gereken hat kayıplarının %20'lerde seyretmesine neden olmuştur. Belirtilen uygulamalar AKP yönetiminden önce

de uygulamaya konulmuş olsa da 4 yıllık yönetimleri boyunca kamu yararına bir uygulama devreye koymadığı gibi belirtilen uygulamaların takipçisi olmuştur. Bu uygulamaların sonucu olan Temmuz ayında Batı Anadolu'da 11 ilde olan kesinti üzerine çözümün dağıtım tesisleri ile kamu elindeki üretim tesislerinin özelleştirilmesi beyanı ile dağıtım hususunda İstanbul'un iki yakası, Ankara, Trakya, Konya, Sakarya bölgelerini içine alan bağlı Genel Müdürlük alanının özelleştirilmesi olan İşletme Hakkı Devir (İHD) işlemlerinin yıl sonuna, yani 2006 Aralık sonuna kadar tamamlanacağı ilân edildi.

Yaklaşık 28 milyon aboneyi ilgilendiren 81 il, 858 ilçe, 688 bucak, 35145 köyü kapsayan elektrik dağıtım tesislerinin özelleştirme uygulaması enerjideki hizmet anlayışının tasfiyesi, abonenin müşteri, hizmetin meta olduğu anlayışının uygulamasıdır.

Dağıtım tesislerinin özelleştirilmesi işletme devri geçmişte İstanbul'un Anadolu yakasında Aktaş örneği ile hâlen devam eden, Kayseri ve civarı uygulamasında abonenin yaşadığı eziyetleri kamu idaresi ile yaşanan sıkıntılar özelleştirmenin halk adına ne ifade ettiğinin açık ifadesidir.

Enerjide özelleştirme uygulaması sürecine baktığımızda 233 sayılı kanun hükmünde kararname ile başlayan 3096 sayılı kanun ile Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) dışındaki kuruluşların elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticareti ile görevlendirilmesi hakkındaki kanun; 3996 sayılı bazı yatırım hizmetlerinin yap, işlet, devret modeli hakkındaki kanun, 4046

özelleştirme uygulamalarının düzenlenmesi hakkında kanun, 4628 Elektrik piyasası kanunu, 4283 yap işlet modeli ile elektrik enerjisi üretim tesisinin kurulması ve satışının düzenlenmesi hakkında kanun 4686, milletler arası tahkim kanunu, 513 sayılı K.H.K ve 3974 sayılı kanun, 4446 sayılı yasayla yapılan Anayasa değişikliği ile değişen 47.madde, 125. madde ve 155. madde yeniden düzenlenmiş özelleştirmelerin Anayasa uygun hale getirilmiş; ayrıca Danıştay devre dışı bırakılmış diğer ilaveyle uluslararası tahkim yolu açılarak 'kâr'ın garantisi sağlanmıştır.

1970'li yılların başında 1312 sayılı yasayla eksik te olsa kurulan Elektrik Enerjisinin üretimden dağıtıma kadar, kamu hizmeti ve ülke çıkarı anlayışıyla görev yapmaya yönelik Türkiye Elektrik kurumu (TEK), TEK' likten! çıkarılarak yukarıda belirtilen özelleştirme süreci işletilerek bugün üretim, tüketim, ticaret, dağıtım olmak üzere 4 ana şirket genel müdürlüğüne, üretim tesisleri bağlı genel müdürlüklere, dağıtım bölgeleri 21

dağıtım bölgesine ayrılacak bağlı genel müdürlüğe ayrılmış, başlarında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Enerji Piyasası Kurumu olmak üzere birden çok karar mercii yaratılarak bütün olumsuzluklara çok başlılık olumsuzluğu da ilâve edilmiştir.

Bugüne kadar özelleştirme uygulamaları;

Özelleştirme uygulaması ülkeye 40 milyar \$ yük getirdiği gibi her yıl da ortalama 2 milyar \$ bedele mal olan kayıp ve kaçak yükü getirmeye devam ediyor. Üretilen ve şebekeye sunulan enerjinin %20'si kaybedilir hale getirmiştir. Kabul edilebilir teknik kayıpları tenzil edersek yıllık 16 milyar KWh enerji boşuna kaybedil-

mektedir. Enerjide dışa ve tek kaynağa bağımlılığı artırmış kırmızı çizgi aşılmıştır. Enerji üretiminde yerli kaynaklarımız kömür ile yeni ve yenilebilir kaynaklarımızın değerlendirilmesi göz ardı edilir olmuştur. Elektrik tüketicilerimiz kalitesiz, kesintili elektrik kullanır hale getirilmiştir. Elektrik tüketicilerimiz dünyada en pahalı elektriği kullananlar arasında yukarılarda yer almıştır. Çalışan emekçiler arasında statü farklılığı ve ücret farklılığı gibi sorunların artmasına neden olmuştur. İşçi ve kamu emekçisi sendikaları işlevsiz hale getirilmiştir.

ABD'nin İsrail saldırganlığını teşvik ve destekleyerek Orta Doğu'yu yeniden yapılandırması; İsrail'in Filistin, Lübnan'a saldırısı elbette ki geçmiş Orta Doğu projesinin parçası olduğunu ABD'li yetkililer de açıklıyor. Bu programın önemli ayaklarından da biri Orta Doğu enerji kaynaklarının ABD ve İngiltere merkezli yönetiminin sağlanmasıdır. Bu süreçte başta ABD emperyalizmi dâhil olmak üzere tüm emperyal uygu-

lamalara karşı olmak bilinciyle, karşı olabilecek her türlü gücün buluşması için tüm enerjimizi harcamalıyız.

Ülkemizde ABD karşıtlığının %90'larda olduğu ve bu oranın her gün arttığı süreçte enerjideki özelleştirme uygulamasına karşı mücadelenin emperyalizm ve onun yerli ortaklığına karşı birleştirerek büyütme imkânımız vardır. Bu imkânlara Nükleer Santrallere karşı mücadeleyi de katarak büyük kayıpları vermeden durdurabiliriz. Yeter ki isteyelim, isteğimizin arkasında duralım.

Kesintisiz, sağlıklı, kayıpsız kamu hizmetiyle elektrik kullandığımız günlere.